

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»
Національний університет «Чернігівський колегіум
імені Т. Г. Шевченка»
Professional association of kinetotherapists and manual therapist from
republic of Moldova
Uniwersytet Szczeciński (Polska)
University of Bucharest (Romania)
Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та
реабілітації
Кафедра фізичної реабілітації, біології і охорони здоров'я

АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

З Б І Р Н И К
НА У К О В И Х П Р А Ц Ї
XV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
присвяченої
105-річчю з дня заснування кафедри фізичної реабілітації,
біології і охорони здоров'я та
60-річчю створення лабораторії функціональної діагностики
імені професора Т. М. Цонєвої
19–20 вересня 2024 року
м. Одеса
Частина 2
Одеса – 2024

УДК 796611.7–053.67(063)

Рецензенти:

- **С. П. Гвоздій** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізіології, здоров'я і безпеки людини та природничої освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;
- **І. Л. Ганчар** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Головний редактор

Босенко Анатолій, доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор

Редакційна колегія:

Коробейніков Георгій	доктор біологічних наук, професор (Німеччина-Україна)
Лизогуб Володимир	доктор біологічних наук, професор (Україна)
Магльований Анатолій	доктор біологічних наук, професор (Україна)
Михалюк Євгеній	доктор медичних наук, професор (Україна)
Носко Микола	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Орлик Надія	кандидат біологічних наук, доцент (Україна)
Потоп Володимир	доктор педагогічних наук, професор (Румунія)
Приймаков Олександр	доктор біологічних наук, професор (Польща)
Топчій Марія	кандидат біологічних наук, доцент (Україна)
Холодов Сергій	Кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)

Адаптаційні можливості дітей та молоді: збірник наукових праць XV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 105-річчю з дня заснування кафедри фізичної реабілітації, біології і охорони здоров'я та 60-річчю створення лабораторії функціональної діагностики імені професора Т. М. Цонєвої Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, 19–20 вересня 2024 року, Ч. 2) / голов. ред. А. І. Босенко. Одеса: Університет Ушинського, 2024. 328 с.

У збірнику наукових праць конференції представлені роботи широкого кола фахівців з сучасних проблем фізичного виховання і спорту. В статтях розкриваються медико-біологічні, фізіолого-гігієнічні, психолого-педагогічні та валеологічні основи розширення адаптаційних можливостей дітей та молоді, зміцнення їх здоров'я, а також питання підготовки фахівців за відповідними напрямками.

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 3 від 31.10.2024 року)

УДК: 796611.7–053.67(063)

ЗМІСТ

Абрамян Н. Д., Попова Р. К. Психологічний супровід розвитку резильєнтності студентів.....	6
Босенко А. І., Топчий М. С. Рівень мотивації сучасних учнів старшої школи до занять з фізичного виховання.....	13
Бабак С. В., Любчик О. С. Роль кверцетину у функціонуванні організму та його відновленні.....	20
Бабова І. К. Рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) щодо щоденної фізичної активності для різних груп населення.....	27
Банах В. І. Деякі засадничі положення щодо персоналізації фізичного виховання здобувачів у закладах вищої освіти.....	32
Балим О. А. Ігрові та корекційні аспекти уроків ЛФК та ритміки для дітей з інтелектуальними порушеннями.....	48
Бондаренко Д. А., Дорошенко Т. С., Панасюк Т. О., Келеш Т. О., Варецька О. Ю., Петровська Т. М., Максименко Ю. А. Гендерні особливості ступеню фізичної активності підлітків Одеської області.....	55
Борщук В. В., Мажилівська К. Р. Використання активних та інтерактивних методів навчання на уроках природничих дисциплін.....	61
Боярська Т. В., Бобро О. В. Відновлення фізіологічної активності тканин молочної залози засобами фізичної реабілітації.....	65
Буховец Б. О. Зміни функціонального стану рівноваги школярів 12 років із депривацією зору....	71
Воробієнко А. А., Плиска О. І., Янчій Р. І. Статеві особливості відповіді клітинного та гуморального імунітету у щурів...	80
Воскобойнікова Г. Л., Довжук В. В., Коновалова Л. В., Іщенко А. А., Довжук Н. Ш. Педагогічний супровід студентської молоді в освітньому процесі в умовах повномасштабної війни.....	88
Галаманжук Л. Л., Демчик К. І. Стан розвитку рухового потенціалу дітей у дошкільний період.....	93
Годзієв М. А., Польщак Т. В., Гуца С. Г. Порівняльна оцінка ефективності застосування деяких методик лікувальної гімнастики при ідіоматичному сколіозі.....	103
Гребеніна А. А., Волчкова О. Є. Застосування засобів фізичної реабілітації в корекції моторного розвитку дітей раннього віку з наслідками уражень нервової системи.....	108

УДК 616.8

Гребеніна А. А., Волчкова О. Є.

(Україна, м. Одеса)

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В КОРЕКЦІЇ МОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ З НАСЛІДКАМИ УРАЖЕНЬ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

В статті висвітлені та проаналізовані засоби фізичної реабілітації що застосовуються під час корекції моторного розвитку дітей раннього віку з наслідками уражень нервової системи.

Ключові слова: *реабілітація дітей, засоби фізичної реабілітації, корекція моторного розвитку.*

Метою цієї статті є висвітлення та аналіз засобів фізичної реабілітації що застосовуються під час корекції моторного розвитку дітей раннього віку з наслідками уражень нервової системи.

Основними завданнями, які вирішуються у процесі занять з цієї категорією є такі:

1. Нормалізація м'язового тону та зниження ступеня вираженості патологічних тонічних рефлексів.
2. Профілактика та корекція різних деформацій опорно-рухового апарату.
3. Корекція рухового розвитку дитини та профілактика явищ гіподинамії та гіпокінезії [6].

Для вирішення цих завдань як основний засіб реабілітації використовуються фізичні вправи, які поділяються на: пасивні, активні, комбіновані пасивно-активні рухи. Вибір тих чи інших засобів залежить, передусім, від розв'язуваних завдань, і навіть від рухового і психічного статусу

дитини. Крім цього, для вирішення поставлених вище завдань використовуються і додаткові засоби реабілітації, такі як фізіотерапія, бальнеотерапія, спеціальні рухові та ортопедичні режими, статичні положення, ортопедичні пристрої. Вибір тих чи інших засобів залежить, передусім, від розв'язуваних завдань, і навіть від рухового і психічного статусу дитини.

Всі вищезазначені засоби зазвичай реалізуються за допомогою наступних основних методів та методик.

Перша група методів – це методи, спрямовані на зниження ступеня вираженості тонічних рефлексів та нормалізацію м'язового тону.

Методика К. та В. Бобатов. Авторами методики були вироблені спеціальні рефлекси – забороняючі пози тіла, у яких пригнічуються тонічні рефлекси, значно полегшується розвиток тієї чи іншої нормальної пози чи руху. Ці рефлекси є вихідними для формування різних зразків рухів [9].

Важливою теоретичною концепцією К. та В. Бобатов також є принцип онтогенетичного становлення моторики, який лежить в основі більшості існуючих на сьогоднішній день методик з реабілітації дітей з ДЦП.

Методика що розроблена К. Войта, ґрунтується на використанні вроджених рефлекторних механізмів дитини. Згідно з цією методикою, використовуючи певні рефлексогенні зони та подразнюючи їх, викликаються різні фізіологічні мимовільні рухи, зокрема рефлекторне повзання [10].

Діагональна гімнастика за А. П. Хохловим передбачає виконання пасивних одночасно-симетричних та асинхронних рухів різноіменними кінцівками. Методика дозволяє так само, як і інші методи цієї групи, зменшити рівень вираженості тонічних рефлексів і сприяє нормалізації м'язового тону [2].

Методика м'яч-батут-розтягування за В. Т. Кожевніковій. Суть методики полягає в тому, що не повністю накачений м'яч діаметром 120 см має виражений ефект батута. Завдяки м'якій балансуєчій поверхні м'яча при виконанні похитування дитини значно знижується спастичність м'язів, аж до

повного їх розслаблення. У той момент, коли досягається зниження м'язового тонусу і виконуються різні пасивні та активні рухи та вправи на розтягування [7].

Перерахована група методів в основному використовується при роботі з дітьми грудного та раннього віку (до трьох років), а також у дітей старшого віку з тяжкими руховими порушеннями.

Наступна група – методи, що ґрунтуються на зменшенні маси тіла або його ланок.

Метод «Гросса», що передбачає виконання вправ на однойменній конструкції – конструкції Гросса та різних її модифікацій («стрибунців»).

Дана конструкція є страховичним поясом (або комбінезоном), підвішеним до карабіну на натягнутому тросі, закріпленому на високій опорі. Дитину фіксують у страховому поясі. Шляхом збільшення кількості та довжини еластичних тяг створюється можливість регулювати величину тиску маси тіла на опору. Тим самим створюються певні умови до виконання активних рухів [4].

Завдання, пов'язані із **зменшенням ступеня тиску** під час ходьби вирішуються за допомогою різних підвісних систем (підвісні канатні доріжки, локосистеми тощо).

Виконання вправ на великих м'ячах, м'яких циліндрах і валиках також дозволяє знизити ступінь впливу гравітаційних впливів, але на відміну від попередніх конструкцій, при роботі на цих пристроях повністю відсутня можливість регулювання інтенсивності навантаження.

Тренажер «Петля» є системою підвісних опорних поверхонь-петель. Дана конструкція дозволяє значно знизити масу тіла пацієнта та забезпечує умови, за яких можливе виконання активних рухів навіть у разі грубих порушень розвитку силових здібностей.

Наступна група методів передбачає виконання вправ із використанням **вертикалізуючих пристроїв**.

Методика В. Текорюса з використанням однойменної дошки чи щита. Щит складається з двох частин: вертикальної та горизонтальної стінок,

з'єднаних між собою. Дитину встановлюють у цей пристрій і фіксують за допомогою спеціальних ременів або бинтів - в області колінних суглобів, а при необхідності додатково – на рівні стегон і тулуба. У цьому положенні дитині пропонують виконувати різні рухи тулубом і верхніми кінцівками або просто протягом певного часу утримується прийняте вертикальне положення. Цей пристрій може встановлюватися під будь-яким кутом, що дозволяє змінювати умови виконання рухів і відповідно ступінь фізичного навантаження [1].

В основному використовується для розвитку сили м'язів-розгиначів тулуба, опороспроможності нижніх кінцівки та для формування вміння утримання тіла у вертикальному положенні.

Дані завдання так само вирішуються під час роботи і інших вертикалізуючих пристроях.

До цієї групи можна віднести метод з використанням динамічного пароподія. Сутність даного методу полягає у використанні жорсткої конструкції, що є видом стабілізуючого ортезу. Даний пристрій призначений насамперед для пацієнтів, які страждають на параплегію нижніх кінцівок, пов'язаних з ураженням спинного мозку. Конструкція пароподію дозволяє надати хворому вертикальне положення і дає можливість самостійного пересування за рахунок виконання рухів, що розгойдують, і використання ручної важелевої системи пристрою [8].

Висновки

Нами висвітлені та проаналізовані засоби фізичної реабілітації, що найчастіше застосовуються під час корекції моторного розвитку дітей раннього віку з наслідками уражень нервової системи. Конкретний вибір того чи іншого засобу перш за все залежить від завдань що розв'язується, доцільності їхнього застосування, а також від психофізичної готовності дитини.

Список використаних джерел

1. Богдановська Н.В. Фізична реабілітація різних нозологічних груп: навч. посіб. Запоріжжя: ЗДУ, 2002. 136 с.
2. Зінов'єв О.О., Зінов'єва К.О. Засоби і методи фізичної реабілітації при захворюваннях дитячим церебральним паралічем в ранньому дитячому віці: метод. рек. Львів: [б. в.], 2001. 94 с.
3. Козявкін В.І., Качмар О.О. Методи оцінки ефективності медичної реабілітації в системі інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації // Український медичний часопис. К.: «Видавництво Фенікс», 2003. №3. С. 61-66.
4. Нікішина Л.Т. Байбуза І.В. Методи фізичної корекції дітей з обмеженими можливостями. Теоретичні та методичні проблеми фізичної реабілітації. Херсон, 2006. С. 50-59.
5. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації [навч. пос. для студентів вищих навч. закладів] / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський, Л. Войчишин. Л. :ЗУКЦ, 2010. 240 с.
6. Основи реабілітації рухових порушень за методом Козявкіна / В.І. Козявкін, Н.М. Сак., О.О. Качмар, О.О. Бабадагли. Трускавець: Міжнародна клініка відновного лікування, 2007. 204 с.
7. Реабілітація хворих засобами лікувальної фізкультури. Луцьк: Видавництво: «Волинська обласна друкарня», 2003. 310 с.
8. Церебральний параліч та реабілітація його спастичних форм: метод. вказівки / [уклад. Воронін Д. М., Трач В. М.]. Хмельницький: ХНУ, 2008. 55 с.
9. Bobath K., Bobath B. Motorische Entwicklung bei Zerebralparesen. Stuttgart- Theime, 1983. 84 s.
10. www.vojta.com/

Наукове видання

АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

XIV Міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої
105-річчю з дня заснування кафедри фізичної реабілітації,
біології і охорони здоров'я та
60-річчю створення лабораторії функціональної діагностики
імені професора Т. М. Цонєвої

19–20 вересня 2024 року
м. Одеса

Частина 2

Матеріали зверстані з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.
Відповідальність за наукову достовірність матеріалів та відсутність плагіату
несуть автори

Головний редактор А. І. Босенко
Технічні редактори: О. В. Бобро
Дизайн обкладинки А. І. Босенко, Н. А. Орлик, М. С. Топчій
(фото Н. А. Орлик)